

RAMON SOLSONA

FIGURES DE CALIDOSCOPI

EDICIONS DELS

QUADERNS CREMA

TAULA

Acabava de tancar un capítol de la seva vida..., 9

I

Passada la plaça d'Espanya..., 15 Diumenge, 19

II

La Rasclosa, 7 de setembre, 23 *Venècia, 21 de setembre*, 23 *La Rasclosa, 30 de setembre*, 24 *La Rasclosa, 18 d'octubre*, 26 *La Rasclosa, 10 de novembre*, 27 *La Rasclosa, 5 de desembre*, 29 *La Rasclosa, 13 de desembre*, 30 *La Rasclosa, 12 de gener*, 31 *La Rasclosa, 19 de febrer*, 34 *La Rasclosa, 11 de març*, 35

III

Cada vegada sou més a prop de la muntanya..., 39 Dilluns, 43

IV

Première de TVE, 49 *La mama no sabia que, mentre llegia el diari...*, 50 *Bebé Corbella, uns ulls que ens enamoren cada dimarts*, 52 *La mama no sabia tampoc que Tonino...*, 54 *Un guàrdia urbà ferit greument a causa de la forta tempesta d'anit*, 56 *La mama havia perdut la pista de la seva filla...*, 57 *Entre el somni i el malson*, 60 *Després de divorciar-se, Lex havia fet la maleta...*, 62 *Una tarda amb... Bébé Corbella*, 64 *La mama es va endur una sorpresa molt gran...*, 67 *Accident al teatre Romea*, 68

V

El mar s'ha fet terrós..., 71 Dimarts, 76

VI

La Sanfeliuense, 83

VII

La cala que hi ha a l'altre costat del baluard..., 107 Dimecres, 112

VIII

— *¿Es pot passar?...*, 119 — *Beli, ¿que dorms?...*, 126

IX

T'aixeques, prens la bossa i vas al lavabo..., 133 Dijous, 136

X

La mamà, en paz descansi..., 143 *Nosaltros vivíem en un pis de l'Ensanxe...*,
146 *Me cago amb cent la mania que me tenen les hermanes...*, 150 *Cada*
dijous el senyor Martí Sallerès..., 153 *Quin paio el Costa!*..., 158

XI

Obres els ulls i prens consciència de tu mateixa..., 163 Divendres, 167

XII

La Rasclosa, 20 d'abril, 171 *La Rasclosa, 30 d'abril*, 174 *El Lledoner, 15*
de maig, 176 *El Lledoner, 17 de juny*, 179 *El Lledoner, 20 de juny*, 181

XIII

Dissabte, 183 *De sobte t'adones que parles d'aquestes coses...*, 189

La creu vermella anava obrint a poc a poc..., 195

Acabava de tancar un capítol de la seva vida. Era a finals de juny i començava a fer xafogor. Pujava lentament l'escala de casa; arribà d'esma al replà del segon, cercà maquinalment la clau, encertà el forat del pany per la força de l'habitud i la porta s'obrí amb el xerric familiar. La tancà suaument al seu darrera i anà directament a l'habitació, sense passar per la cuina com solia fer.

Llençà la pesada cartera sobre el llit, es tragué les sabates ajudant-se amb els peus i, en anar-se a descordar la faldilla, s'aturà i restà uns moments immòbil. Intentà de veure's al mirall i s'hi acostà. Va situar-se davant per davant de la lluna fins a contemplar la seva rèplica tota sencera. Anava a treure's per darrera vegada l'uniforme del col·legi.

Brusa blanca, amb les puntes del coll arrodonides; les mànigues un pèl bufades, cenyides al canell per un puny amb dos botons. Faldilla grisa, prisada, de quadrícula diminuta. Cinturó negre. Mitjons blau marí i mocassins negres. A l'hivern, el jersei blau marí sota l'abric també blau marí. I encara, de petita, un cor de llauna al pit que a poc a poc va deixar de ser obligatori.

Havia entrat als quatre anys i havia fet tots els cursos amb les monges fins al sisè de Batxillerat, que era el darrer que es podia estudiar al col·legi. Dotze anys vestint de la mateixa manera. De petita l'havia lluit amb tant d'orgull que li agradava allargar el camí fins a casa per exhibir el segell de distinció que era l'uniforme, fins i tot el diumenge plorava perquè la seva mare no l'hi deixava posar. A mesura que creixia, aquella roba se li anava fent odiosa. Aquell eixam de nenes idèntiques que es dispersaven pels carrers produïa un sentiment de rebel·lia especialment entre les alumnes de Batxillerat Superior.

L'instant era solemne. L'ànsia de l'alliberament pugnava amb una sobtada nostàlgia que alentia el moviment dels dits. Lliscant al voltant de la combinació, ara un peu, ara l'altre, la faldilla quedà fora del camp del mirall. Després, la brusa: a cada botó una glopada de sensacions, més que de records de fets o de persones. Les olors del col·legi: el tuf de la classe, la fortor d'humitat de la capella, el perfum del vell lilà i el llessamí, que l'havia arribat a marejar més d'una vegada, l'efluvi molest d'algunes monges; el murmuri del rajolí d'aigua a la gruta de la Mare de Déu de Lourdes en miniatura; el fred inclement del pic de l'hivern; l'esclat de llum i de flors quan s'esqueien les primeres comunions; la quietud del pati graciosament asi-

mètric, sobtadament rompuda per un exèrcit de bates de quadrets verds i blancs que s'empaiten sota les magnòlies venerables; els cants nasals del mes de Maria; el panteix asmàtic de l'harmòni; l'ensopiment dels dies de pluja, i, com una imatge cinematogràfica, la visió d'una monja que s'esmuny, passadís enllà, com si en lloc de cames dugués un motoret silenciós dintre les faldilles de l'hàbit.

L'últim botó: fora la brusa. Contemplava en el mirall la lentitud dels moviments com el soldat arria la bandera per darrera vegada en un establiment militar que ha de ser enderrocat després de moltes campanyes glorioSES.

Dreta, davant del mirall, revivia el comiat amb les amigues. A les íntimes de sempre — la Quima Casajoana, la Teresa Valls, la Mercè Palés — s'hi havia afegit la Palmira Sureda, companya ocasional, que era la més desimbolta a classe i la més irreverent i picant en les confidències. S'havien jurat amistat eterna, parlaven de sortir amb nois, de viure idillís apassionats.

— Tu, Isabel, jugues amb avantatge. Amb aquests ulls faràs dels homes el que voldràs.

— Si jo sóc la primera, us avisaré i us ho explicaré tot — digué la Palmira.

— La primera ¿de què?

— ¿De què? D'anar al llit amb un home! El dia que pesqui un xicot, no penso portar-lo al col·legi a resar el rosari.

Riallada general.

— I us convidaré a xampany.

Mentre es llevava la combinació se li presentà, com un llampec, la imatge de Caldetes. Al cap de pocs dies marxarien cap allí les dues germanes i l'àvia Berna. Quantes coses es podien fer sota la benigna autoritat de l'àvia Berna! L'alegria de retrobar la colla dels estius es veia enfosquida per un vague sentiment de traïció envers les companyes — antigues companyes! — de col·legi. Com si fossin dues fidelitats incompatibles, la mena de vida que l'esperava a Caldetes — molta platja, molta bicicleta, molta relació entre nois i noies — amenaçava el pacte d'amistat eterna. Una mena de certesa l'assaltà de cop i volta. Probablement no es veurien més o es veurien només de tant en tant pel carrer.

Aquest sentiment l'estremí, i d'aquells ulls que, segons les amigues, havien de fer estralls entre els homes, en brollà una llàgrima gruixuda. Llençà d'un gest ràpid la combinació i acostà la cara a frec de mirall per observar amb delectació la davallada de la llàgrima per la galta. S'esforçà a esprémer tota la tristesa del cor, però els ulls es negaren a repetir el prodigi.

S'adonà que encara duia els mitjons blau marí. Fora mitjons. Contemplà la figura en roba interior que li retornava la porta de l'armari. Resseguia lentament amb la mirada el cabell, els ulls, el nas, la boca, el coll, els muscles, els braços, les sines engavanyades, l'abdomen, les cuixes, les cames,

els peus. ¿Seria ella la primera a tastar les delícies de l'amor? ¿Sota quines mans s'estremirien aquelles formes ja fetes? ¿Qui esquinçaria el vel misteriós de la intimitat més secreta?

Un cop de porta i una remor de veus la van tornar al temps i a l'espai.

— Isabel, ¿ets aquí?

— Sí, mama, m'estic canviant.

Ràpidament es posà la bata d'estar per casa i va fer una muntanyeta en un racó amb la roba que s'havia acabat de treure. Començà a endreçar les coses de la cartera quan aparegué la Rosalia.

— ¿Què faràs, ara, si no vas més al col·legi?

— No ho sé.

— ¿Com és que no ho saps?

— Potser continuaré estudiant, ¿no te n'ha parlat la mama?

— No, només m'ha dit que deixes el col·legi perquè ja ets una senyoreta.

¿Et posaràs a treballar?

— No ho sé, ja ho veurem. Deixa'm endreçar l'habitació, au, vés amb la mare que et doni el berenar.

La Rosalia sortí corrents cap a la cuina reclamant a crits pa amb xocolata. La Isabel tancà novament la porta i reprengué el que havia deixat. Obrint i tancant calaixos trobava objectes que li evocaven records escolars, escorcollava racons cercant antics tresors. A dintre d'una capsa de llauna hi havia, embolicat amb paper de cel·lofana blava, el calidoscopi.

L'hi havia regalat la iaia Evarista quan va néixer la Rosalia. Aleshores ella tenia deu anys; uns mesos després moria la iaia Evarista fulminada per una embòlia. Recordava bé el tràngol de la mama, que feia el cor fort davant la indiferència habitual del papa. Aquell temps va pensar molt en la mort. Recordava: ¿i si a ella també se li moria la mare? Recordava el terror que sentia quan l'àvia Berna li feia resar abans de ficar-se al llit:

*En aquesta sepultura em fico,
jo no sé si en sortiré,
a la Verge m'encomano,
a la Verge del Roser.*

— Fes-me companyia, àvia, no te'n vagis.

No se n'anava fins que ella ja s'havia adormit del tot.

Joguinejava amb el calidoscopi. El feia rodar entre els dits, el sacsejava com un sonall, el posava dret damunt del palmell. S'assegué a l'espona del llit i, apuntant al balcó obert, féu renéixer als seus ulls un carrussel de col·raines.